

## 's-Hertogenbosch

### Van der Does de Willeboissingel 2

Kadastraal : 's-Hertogenbosch, I - 152	Bouwjaar : 1896
Eigenaar : A.L.A. Damen	Architect : J. Dony
Huidige functie : kantoor	Oorspr. functie : woning
Verbouwingen : XXd	
Archief : Cultuurhistorische Inventarisatie 's-Hertogenbosch, deel 1, Het Zand (1987), p. 114-115.	

### Beschrijving

#### Algemeen:

Het pand Van der Does de Willeboissingel 2 maakt deel uit van de markante blokbebouwing aan de oostelijke rand van de wijk Het Zand, een uit het einde van de negentiende eeuw daterende uitbreidingswijk van 's-Hertogenbosch. De bebouwing is gesitueerd ten westen van de tot singel omgevormde voormalige vestinggracht, de Dommel.

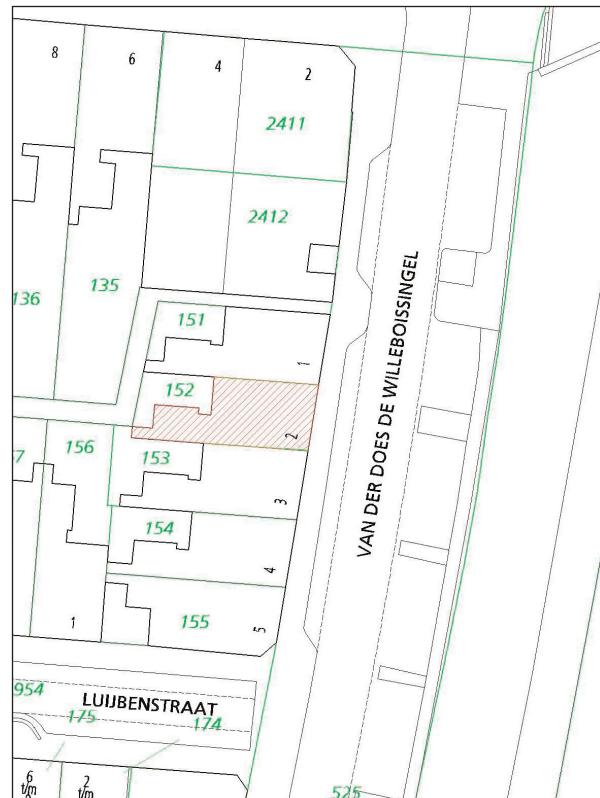
Het pand maakt deel uit van een reeks van vijf monumentale herenhuizen (Van der Does de Willeboissingel 1-5) die in 1896 in één fase naar ontwerp van de architect J. Dony zijn gebouwd. De gevels kenmerken zich door een rijke vormgeving met neo-renaissance elementen, uitgevoerd in hardsteen, en vertonen onderling een sterke samenhang.

Het pand heeft een diepe, rechthoekige grondslag met verscheidene uitbouwen aan de achterzijde en omvat vier niveau's, te weten een kelder, een begane grond, een eerste verdieping en een zolderniveau. Het platte dak is aan de voor- en rechterzijde voorzien van dakschilden. In het voorste dakschild bevindt zich een dakkapel met tentdak.

#### Voorgevel:

De in kruisverband opgemetselde voorgevel is opgetrokken in schoon metselwerk op een hardstenen plint. Het metselwerk heeft een rijke deuillering met neo-renaissance elementen. De gevel is geleed met spekbanden, voorzien van diamantkoppen op de hoeken. De getrapte, strekse onlastingsbogen boven de getoogde vensteropeningen hebben aanzetstenen en met diamantkoppen gesierde sluitstenen. Opvallend is de toepassing van gele bakstenen in de getrapte segmentbogen boven de vensters en in het siermetselwerk (fries, boogvelden).

De gevel heeft een opbouw in drie vensterassen met een uitspringend zijrisaliet met topgevel ter linkerzijde. Hier bevindt zich de nog oorspronkelijke voordeur met bovenlicht, van elkaar ge-



scheiden door een geprofileerd kalf. De met verdiepte panelen uitgevoerde voordeur dateert uit de bouwtijd en bezit zelfs nog de oorspronkelijke houtimitatieschildering als afwerking. De deur is geplaatst onder een getoogde en aan de bovenzijde getrapte segmentboog van hardsteen. Het onderliggende boogveld is gevuld met siermetselwerk.

Tussen de ingangspartij en het venster op de eerste verdieping, geplaatst op een hardstenen cordonlijst, is een verdiept paneel met siermetselwerk van gekleurde bakstenen aangebracht. Op de begane grond en op de verdieping bevinden zich respectievelijk twee en drie oorspronkelijke schuifvensters geplaatst op een hardstenen onderdorpel. In plaats van getoogd, zoals bij de gevels van nr. 1 en 3 het geval is, hebben de vensters een rechte bovendorpel. De vensters op de verdieping bezitten nog de oorspronkelijke T-



Voorgevel.

indeling; de bovenlichten zijn uitgevoerd met glas-in-lood. Het rechterdeel van de gevel is bekroond met een uitgemetseld bloktandfries op hardstenen consoles, waarboven een kroonlijst en een uitkragende bakgoot op rijk geprofileerde klossen. Op dezelfde hoogte als de bakgoot, is de zijrisaliet voorzien van een fries van siermetselwerk, gevatt in natuurstenen speklagen. De risaliet eindigt met een tuitgevel met schouderstukken en een toppilaster en is voorzien van hardstenen afdekplaten en zandstenen spekbanden. In een halfsteens rondboog van helrode bakstenen is een rondboogvenster geplaatst. De roedenindeling van dit venster dateert uit de bouwtijd.

In het voordakschild bevindt zich een fraai bewerkte dakkapel met de nog oorspronkelijke vensterindeling met draairam, zij- en bovenlichten. De uitstekende dakrand rust op geprofileerde klossen, waarboven een tentdak met twee pirons prijkt.

#### *Linkerzijmuur:*

De linkerzijmuur grenst aan het gelijktijdig gerealiseerd pand Van de Does de Willeboissingel 3.

#### *Rechterzijmuur:*

Het pand heeft de rechterzijmuur gemeenschappelijk met het gelijktijdig gebouwde pand Van der Does de Willeboissingel 1.

#### *Achtergevel:*

Volgens de bouwtekeningen leidde de achterkamer op de begane grond oorspronkelijk naar een uitgebouwde serre; deze is thans verdwenen. De openslaande deuren en het met glas-in-lood gevulde bovenlicht zijn nog wel aanwezig. Op de verdieping bevinden zich twee zesruits schuifvensters. De strekse ontlastingsbogen boven de getoogde gevelopeningen zijn uitgevoerd met zandstenen hoek- en sluitstenen; het onderliggende boogveld is gevuld met diagonaal gemetseld siermetselwerk. In het dakschild, boven de dakgoot, is een moderne dakkapel aangebracht.

#### *Interieur:*

Van de vijf gelijktijdig gebouwde panden (Van der Does de Willeboissingel nr. 1, 2, 3, 4 en 5) is het interieur van het pand nr. 2 het meest gaaf behouden gebleven. Zowel de ruimtelijke indeling en de afwerking van het interieur als de constructieve elementen zoals balklagen en de kap-



Detail top voorgevel.

constructie dateren grotendeels uit de bouwtijd. De kelder die zich onder een deel van het pand bevindt bezit een afdekking bestaande uit gemetselde troggewelfjes op stalen liggers. De plattegrond heeft een indeling waarbij de gang en het trappenhuis zich tegen de linkerzijmuur bevinden. Het rechterdeel van de plattegrond is onderverdeeld in een voor- en een achterkamer, in het midden gescheiden door schuifdeuren, geflankeerd door een kastenwand. De schuifdeuren zijn uitgevoerd met veelkleurige glas-in-lood-ruitjes, gevatt in de originele omlijsting. Aan weerszijden is een ingebouwde kast met een 2-paneelsdeur. In beide vertrekken bevindt zich tegen de rechterzijmuur een schouw van zwart Belgisch marmer. De vensters in de voorgevel zijn voorzien van vouwblinden met luikkasten.

De voorkamer is voorzien van een stucplafond, bestaande uit een dubbele randlijst met een mid-denornament. Het plafond in de achterkamer is tegenwoordig veel soberder van uitvoering en bestaat enkel uit een vlakke randomlijsting, maar heeft mogelijk oorspronkelijk een soortgelijke ornamentering gekend.

In het hele pand zijn de 3-paneelsdeuren nog oorspronkelijk. Bij enkele is zelfs de originele messing deurklink gehandhaafd gebleven. De deurkozijnen, voorzien van een geprofileerde omlijsting, zijn geplaatst op hardstenen neuten en hebben een hardstenen drempel.

De gangvloer bestaat uit veelkleurige betontegels die in een repeterend, geometrisch patroon zijn gelegd, afgesloten met een rand. De lambrisering van portlandcement, aangebracht boven een hardstenen plint, dateert van na de Tweede Wereldoorlog.

De gang leidt naar de keuken die is ondergebracht in een eenlaags uitbouw aan de achterzijde van het pand. De afwerking is grotendeels nog oorspronkelijk; de vloer is uitgevoerd met granito-beton, de lambrisering wordt gevormd door zwarte en gele tegels. In de linkerhoek bevindt zich nog een grotendeels oorspronkelijk schouwtje. De kookvoorzieningen en het aanrecht zijn van recente datum. Tegen het plafond, maar naar verluidt in het hele pand, is het voormalige leidingensysteem van de oorspronkelijke gasverlichting nog aanwezig.

De trappen naar de eerste en de zolderverdieping zijn rechte steektrappen met kwart, uitgevoerd met fraai bewerkte trapbalusters en trapspijlen. Onder de trap naar de eerste verdieping bevindt zich een trapkast, afgesloten met deur met een venster met een kleine roedenindeling. Links hiervan bevindt zich een soortgelijk venster boven een houten, van panelen voorziene borst-

wering.

Boven de stucplafonds zijn de, zoals op de bouwtekeningen uit 1896 is aangegeven, originele, enkelvoudige balklagen nog aanwezig. Het pand bezit een plat dak met aan de voor- en aan de achterzijde een dakschild. De kapconstructie bestaat uit een haaks op de voorgevel geplaatst oud-Hollands kapspant met een kreukele stijl, waarop een enkelvoudige grenen balklaag.



Gevelbeeld Van der Does de Willeboissingel 1-5.

### **Redengevende omschrijving**

Het pand Van der Does de Willeboissingel 2 heeft monumentale waarde vanwege de rijke en gedetailleerde vormgeving van de gevel, karakteristiek voor de late 19de eeuw en het zeer goed behouden oorspronkelijke interieur.

Het pand maakt deel uit van een reeks waartoe ook de monumentale woonhuizen Van der Does de Willeboissingel 1, 3, 4 en 5 behoren; als geheel hebben deze panden een grote ensemblewaarde en vormen zij een markante en beeldbepalende bebouwing aan de singel.

Datum verkenning: 10 september 2003

Fotografie: K. Emmens

Veldwerk: K. Emmens en A.K. Hemmes

Tekst rapportage: A.K. Hemmes